

Momme Mailunds translokationstale

Taler

Momme Mailund
Rektor for Herning
Gymnasium

Dato

24. juni 2022

Sted

Herning Gymnasium, Herning

Kære Studenter

Først et stort TILLYKKE med jeres studentereksamen

I dag er som sagt første gang i tre år, vi holder en fuld dimission med jer alle samlet. Grunden er selvfølgelig, at vi de sidste to år har måttet gøre tingene anderledes på grund af Corona.

I min tale til studenterne i 2020 nævnte jeg Corona 4 gange.

I min tale til studenterne i 2021 nævnte jeg Corona 14 gange, og i mine overvejelser om hvad jeg skulle sige til jer i dag, havde jeg faktisk først tænkt mig helt at forbigå corona. Men så var der en af jeres dygtige lærere, som sagde til mig – og han gentog det et par gange... meget insisterende – at det var vigtigt ikke at forbigå det. ”Det er vigtigt at huske”, sagde han.

Jeg kan ikke huske, hvad jeg havde i hovedet, lige da han sagde det, men jeg var i hvert fald vist ikke så opmærksom, og jeg hæftede mig i første omgang ikke rigtig ved det.

Men der var alligevel et eller andet ved den meget insisterende måde, han sagde det på, der fik mig til at tænke efter. Og pludselig kunne jeg godt se, hvor indlysende det var.

Selvfølgelig skal vi huske! – Det er helt indlysende, at vi – og måske især I studenter – ikke må glemme, hvad I har lært i de sidste tre år.

Jeg tænker ikke kun på, hvad I har lært rent fagligt. Det er lige så vigtigt, at vi

husker, hvad vi har været igennem som samfund og som gymnasium, og hvad I har været igennem som elever, som mennesker – for det har netop med corona været noget helt særligt.

Men hvorfor er det så vigtigt at huske? Jo – det er det selvfølgelig fordi, at hvis vi ikke husker, hvad vi har været igennem, både som individer og som samfund, så forsvinder vores historie, så bliver vi historieløse.

Det vi har været igennem, vores fortid, vores historie, er så utroligt vigtig, fordi vi skal lære af den.

I dag ser vi desværre med krigen i Ukraine, hvad der sker, hvis man ikke lærer af historien. Rusland har ikke lært, at krig og undertrykkelse aldrig fører noget godt med sig – hverken for vinderne eller taberne – og Vesteuropa har måske også i nogen grad glemt, at fred og respekt for menneskerettigheder og internationale konventioner ikke kan tages for givet, men er noget man hele tiden skal fremme og beskytte.

Men når nu vi taler om corona som en del af vores historie, hvad har vi så lært?

Vi har i hvert fald lært, at videnskab gør en forskel. Når pandemier eller andre verdensopspændende problemer opstår, må vi søge løsninger i videnskaben. Og når der på verdensplan bliver rettet fokus mod én central udfordring på samme tid, så kan vi mennesker gennem videnskab opnå utrolige resultater på meget kort tid.

Når vi taler om coronakrise eller klimakrise, må vi selvfølgelig vende os mod medicin og naturvidenskab for at finde løsninger.

Men hvis fx naturvidenskabens løsninger for alvor skal have effekt, så er vi nødt til at se mere tværfagligt på problemerne.

For hvad nytter det at vi finder en virksom vaccine mod corona, eller effektive metoder til at skabe bæredygtig og vedvarende energi, hvis vi ikke har de samfundsmæssige strukturer til at udnytte løsningerne, eller hvis vi ikke har juraen på plads. Hvad nytter det, hvis vi ikke har tænkt over de etiske dimensioner af tekniske, naturvidenskabelige eller medicinske løsninger. Vi er nødt til at inddrage mange synsvinkler, når vi skal forholde os til kulturer, lande eller befolkningsgrupper, som af forskellige grunde er betænkelige ved

konsekvenserne af de løsninger, der bliver fundet.

Som mennesker er de fleste af os født med en naturlig skepsis over for alt nyt, og selv videnskabelige landvindinger kan gå imod vores religiøse overbevisninger, imod vores historiske bevidsthed, imod vores tillid til presse, autoriteter eller hinanden, imod vores forståelse af medborgerskab og demokratisk ejerskabsfølelse.

Og det er så her, at I, kære studenter, forhåbentligt er godt rustede til jeres videre færd. I har nemlig taget en studentereksamen fra det almene gymnasium – ikke en merkantil eller teknisk studentereksamen, men en almendannende studentereksamen, med fag fra hele det videnskabelige spektrum.

Men hvad er det i grunden for noget... almendannelse. For mange er det et løst begreb, som kan være svært at definere. Nogle mennesker synes måske ligefrem, at det er et lidt snobbet... eller måske et ligegyldigt begreb, for hvad skal man almendannelse, hvis man ikke kan bruge det til noget konkret her og nu?

Den skepsis, må man selvfølgelig gerne have, for nogle gange ER det bare svært at se det indlysende – og sådan forholder det sig med almendannelse. Det kan være svært at se værdien af noget, når man står på det. Og sådan er det med almendannelse – almendannelsen er fundamentet under os.

Den tyske pædagogiske filosof Wolfgang Klafki definerer almendannelse som det at besidde historisk bevidsthed om centrale problemstillinger i samtiden og fremtiden, og viljen til at ville medvirke til at løse disse problemstillinger.

Det er derfor, at det er så vigtigt at huske, at forstå og at formidle historien – fordi den danner grundlaget for, at vi både kan forstå den verden vi befinder os i lige nu, men også give os en fornemmelse af fremtiden, så vi bliver i stand til at navigere i den.

Men hvad nytter det at have almendannelse som et fundament, spørger I måske – og det med rette – når der med jævne mellemrum præsenteres nye undersøgelser, der viser, at I unge i Danmark har det sværere og mistrives mere end nogensinde før...?

Christian Hjortkjær, filosof og underviser på Silkeborg Højskole, analyserer jeres samtid som et ”påbudssamfund” præget af nogle unuancerede og til dels

urealistiske idealforestillinger om, hvordan man skal være: ”vær dig selv” (hvem ved, hvem de er som 18- eller 19-årige?), ”vælg den rigtige uddannelse” (samfundets forventning til børn og unge); ”vær lykkelig” (far og mors forventning); ”vær en succes” (jeres egne forventninger til, hvordan I fremstår i andres øjne). Det er jo nogle helt ekstreme og dermed belastende forventninger at have til et menneske, som står ved porten til voksenlivet.

I forlængelse af det, taler Forstander på Krogerup Højskole, Rasmus Meyer, om, at I er ved at betale ”frihedens pris” – forstået på den måde at, i modsætning til jeres bedsteforældres eller oldeforældres generationer, så er I ikke underlagt en lang række samfundsmæssige traditioner, altså fx det at børnene ofte overtog de samme samfundsmæssige roller, de samme jobs og de samme værdier og politiske holdninger, som deres forældre.

Det er der selvfølgelig en masse godt i. Det er udtryk for, at vores samfund udvikler sig, og det er et udtryk for, at I har en større individuel frihed på en hel masse områder gennem hele jeres tilværelse. Det er slet ikke dårligt.

Men det har en pris. Allerede fra de små klasser er I blevet tudet ørerne fulde om, at ”I kan alt”, ”I har alle muligheder”, ”I kan, hvad I vil”. Men det passer jo ikke. Der findes ikke nogen, der kan alt, og alle har ikke alle muligheder hele tiden. Så frihedens pris er, at I, gennem den måde vores samfund er indrettet på i dag, indirekte bliver mødt med en forventning om, at I skal kunne kontrollere alt – I har skullet lave uddannelsesplaner fra I var ganske unge, og I er flasket op med, at hvis I bare vælger rigtigt, så kan I blive hvad I vil. Derfor har mange af jer og jeres generation en forventning om, at I skal have en plan for det hele, og når planen så ikke fungerer, når tilværelsen pludselig spænder ben, så er det et kontroltab, der opleves som en krænkelse af eller et angreb på jeres personlige frihed og ret til succes. Det er en høj pris at betale.

Professor i Psykologi, Svend Brinkmann, som I måske kender, og som i øvrigt er student fra Herning Gymnasium, taler om, at vi lever i en lykkkultur, hvor alle – og måske især I unge – mener, *at de har krav på at være lykkelige*. Men hvis lykken bliver målet for vores eksistens, siger Brinkmann, så må vi nødvendigvis ende med at blive ulykkelige, fordi ingen kommer igennem tilværelsen uden at der er ting, der mis-lykkes, ingen kommer igennem tilværelsen uden sorg og tab.

Ja – det er hårde odds, at være oppe imod som ung student.

Men fortvivl ikke, kære studenter, for der er håb, og I sidder faktisk med gode kort på hånden.

Der er nemlig håb og hjælp at finde i den almindelse, som jeg talte om lige før. Almindelse er, hvis vi vender tilbage til Klafki, at besidde historisk bevidsthed om centrale problemstillinger i samtiden og fremtiden, og viljen til at ville medvirke til disse problemstillingeres løsning.

Elle[r] hvis vi skal korte det lidt ned: Det handler om på den ene side at være bevidst om centrale problemstillinger, og på den anden side om at have viljen til at ville finde løsninger på problemstillingerne.

Ved at huske, hvad I har været igennem, ved at holde fast i en historisk bevidsthed, er der en chance for, at I bliver bevidste om, at tilværelsen ikke altid er en lige linje, at I ikke kan lave en plan, som fører lige til succes, og at lykke ikke er en menneskeret. Hvis I derimod er bevidste om, at sorg, tab og nederlag – perioder, hvor alting er ”nederen” – er en del af tilværelsen – ikke hele tilværelsen, men en helt naturlig del af tilværelsen – så er I kommet et godt skridt i den rigtige retning.

Den græske filosof, Aristoteles, talte netop ikke om det lykkelige liv. Han talte ikke om at leve godt, men derimod om at *gøre* godt. Hvis vi stræber efter at gøre noget værdifuldt for andre, dvs noget værdifuldt for samfundet, for fællesskabet – fx at bidrage til at finde løsninger på centrale problemstillinger i både samtid og fremtid, som Klafki antyder, ja så er vi godt på vej til at lykkes som mennesker.

Det er ikke nemt. Tilværelsen kræver mod... Det kræver mod at tage chancer og springe ud på det dybe vand, for det indebærer en risiko for, at man fejler, og at man slår sig som menneske. Men det indebærer også en chance for, at man lykkes med noget. Derfor: følg jeres interesser, følg jeres nysgerrighed her i livet, også selv om der måske ikke er andre, der kan se det interessante eller særlige i dét, som I interesserer jer for. Det er først på kanten af det kendte – der hvor man ikke længere kan bunde – at der udvikles ny viden. Det er dér samfundet udvikler sig. Og det er dér, at du udvikler dig som menneske.

Men det kommer ikke af sig selv – det kræver fordybelse og flid. Og I kan heller

ikke klare det alene – I skal huske fællesskaberne, engagementet i at være ung og lære sammen med andre.

Måske var det også noget af den følelse, der kom til udtryk her på skolen, da vi den 6. maj holdt Grønnegårdscafé, hvor nogle af drengene fra 3.u spillede et gammelt dansk popnummer fra 1989. En helt anden tid, men ikke desto mindre en tekst som rammer noget i mange netop en dag som i dag – nemlig One Two's hit "Den bedste tid".

Den begynder sådan her:

*Mærker disse tider - Mærker me'r og me'r
At du har givet mig lysten, til at være den jeg er
Dengang jeg var alene, var det så svært at se, hvad der sku' til
Nu det klart nok, når jeg ser på dig, hører hvad du si'r, og mærker det du gi'r Du
ved nok ikke selv, at du er den som gør – at jeg for dig bli'r helt speciel Den bedste
tid er sammen med dig
Lykkelig fordi - Jeg ved, når vi er hver for sig, er du med indeni
Ja, den bedste tid er den vi har, for alt det gi'r sig selv.*

En af jeres jævnaldrende, Melanie Vaaben Madsen, der lige er blevet student i Kolding, opsummerede det hele så fint i et indlæg i Politiken i foråret, hvor hun sammenlignede gymnasietiden med et kapløb, hvor karaktererne er udtryk for distance eller den tid, man løber.

Hun sagde, citat: "Når jeg tænker på, at jeg og min gymnasieårgang i en global pandemi, har skullet løbe isoleret gennem en tåge af usikkerhed om, hvornår vi kunne tage hinanden i armene igen, så bliver jeg stolt over, at vi kommer i mål. Jeg bliver stolt over, at vi i stedet for at miste modet, satte i sprint i det øjeblik, vi blev forenede igen."

Kære Studenter-årgang 2022 – jeg er stolt af jer, og jeg håber, at I vil være modige, og at I vil være der for hinanden.

Jeg dimitterer jer hermed fra Herning Gymnasium

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Krigen i Ukraine 2014/2022-, Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/34428>